

Β' ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ
«Μέτρα για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών»

I. Γενικές Παρατηρήσεις

Συμφώνως προς την Αιτιολογική Έκθεση, σκοπός του φερόμενου προς συζήτηση και ψήφιση Νοσχ είναι η λήψη μέτρων για τη συστηματικότερη προστασία των πολιτιστικών αγαθών, τα οποία αποτελούν την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας, και για την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της αρχαιοκαπηλίας. Το παρόν Νοσχ συμπληρώνει το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών, το οποίο θεσπίστηκε με τον ν. 3028/2002 (Φ.Ε.Κ. Α' 153) «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς», στις διατάξεις του οποίου παραπέμπει επανειλημμένως.

Ειδικότερα, οι σημαντικότερες ρυθμίσεις που εισάγει το παρόν Νοσχ είναι οι εξής:

- Συνιστάται στο Υπουργείο Πολιτισμού υπηρεσιακή μονάδα σε επίπεδο Διεύθυνσης υπό τον τίτλο «Διεύθυνση Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών», στην οποία συγκεντρώνονται αρμοδιότητες σχετικώς με την προστασία των πολιτιστικών αγαθών και την καταπολέμηση της αρχαιοκαπηλίας, οι οποίες, έως σήμερα, είναι διάσπαρτες σε διάφορες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού, και καθορίζεται ο σκοπός της, που είναι ιδίως η αναζήτηση, η τεκμηρίωση της προέλευσης και η διεκδίκηση κλαπέντων, υπεξαίρεθέντων ή παρανόμως ανασκαφέντων, ανελκυσθέντων ή διακινηθέντων κινητών μνημείων στο εσωτερικό της χώρας ή στο εξωτερικό. Επίσης, προβλέπεται η διάρθρωση της Διεύθυνσης σε Τμήματα και ορίζονται οι επιμέρους αρμοδιότητες των Τμημάτων και ο τρόπος στελέχωσής της, προβλέπεται η δυνατότητα διάθεσης σε αυτήν αξιωματικού της Ελληνικής Αστυνομίας, ενώ θεσπίζεται υποχρέωση της Διεύθυνσης για συνεργασία με τις εισαγγελικές, τελωνειακές, δικτικές και λοιπές αρχές και υπηρεσίες της χώ-

2

ρας αλλά και με τις αρμόδιες υπηρεσίες άλλων κρατών, καθώς και η υποχρέωση των δημόσιων αρχών, υπηρεσιών, Ν.Π.Δ.Δ., Ο.Τ.Α. και των λοιπών αρμόδιων φορέων για την παροχή στοιχείων και κάθε συνδρομής στο έργο της (άρθρα 1,2,3,4,5,8 και 15 του Νσχ).

- Προβλέπεται ο ορισμός εισαγγελικού λειτουργού αρμόδιου για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών, καθώς και του αναπληρωτή του, στην Εισαγγελία Πλημμελειοδικών Αθηνών (άρθρο 6 του Νσχ).

- Προβλέπεται, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η συγκρότηση εννεαμελούς Επιτροπής Εμπειρογνομόνων για την παροχή συνδρομής σχετικώς με κάθε θέμα συναφές προς το έργο της συνιστώμενης Διεύθυνσης και κυρίως για την επιστημονική τεκμηρίωση και την προέλευση των κινητών μνημείων (άρθρο 7 του Νσχ).

- Παρέχεται νομοθετική εξουσιοδότηση για την έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης από τους Υπουργούς Πολιτισμού, Εσωτερικών και Οικονομίας και Οικονομικών για τον καθορισμό των δικαιούχων, των προϋποθέσεων, του ύψους και του τρόπου χορήγησης αμοιβής σε όποιον συμβάλλει στην ανάκτηση μνημείων που κατέχονται παρανόμως ή στην καταστολή των ποινικών αδικημάτων που προβλέπονται στο ένατο κεφάλαιο του ν. 3028/2002, όπως αυτός εκάστοτε ισχύει. Επίσης, παρέχεται η δυνατότητα στον Υπουργό Πολιτισμού να απονέμει με απόφασή του, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, εύφημο μνεία στα ως άνω πρόσωπα (άρθρο 9 του Νσχ).

- Εισάγεται νέα ποινική διάταξη, η οποία υπό τον τίτλο «κιβδηλεία μνημείων», τιμωρεί την εισαγωγή, εξαγωγή, κατοχή εκμαγείων, αντιγράφων ή απομιμήσεων μνημείων με σκοπό τη διάθεσή τους ως γνήσιων, την εν γνώσει πιστοποίηση των αντικειμένων αυτών ως γνήσιων μέσω δηλώσεων, αξιολογήσεων, δημοσιοποιήσεων, αποτυπώσεων σε σφραγίδες ή επιγραφές ή με κάθε άλλο μέσο ή παράσταση, και τη διάθεση των ανωτέρω αντικειμένων ως γνήσιων. Επίσης προβλέπει την κατάσχεση και τη δήμευση των αντιγράφων, απομιμημάτων και των οργάνων κατασκευής αυτών (άρθρο 10 του Νσχ).

- Ορίζεται ότι οι διατάξεις των άρθρων 187 παρ. 1 (περί συγκρότησης ή ένταξης σε εγκληματική οργάνωση) και 187 Β (περί μέτρων επιείκειας) του Ποινικού Κώδικα εφαρμόζονται και επί κακουργημάτων που προβλέπονται και τιμωρούνται από τη νομοθεσία για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, ενώ επιτρέπεται η άρση του απορρήτου των επικοινωνιών για τη διακρίβωση των αδικημάτων που προβλέπονται στον ν. 3028/2002, όπως εκάστοτε ισχύει (άρθρα 11 και 12 του Νσχ).

- Προβλέπεται αποκλειστική διεθνής δικαιοδοσία υπέρ των ελληνικών δικαστηρίων σχετικά με διαφορές που αναφέρονται σε θέματα κυριότητας,

νομής και κατοχής κινητών μνημείων κατά την έννοια του ν. 3028/2002. Επίσης, ορίζεται ότι τα ελληνικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία να διατάσσουν κάθε πρόσφορο ασφαλιστικό μέτρο που αποσκοπεί στη συντήρηση ή διασφάλιση δικαιώματος που αφορά κινητά μνημεία κατά την έννοια του ν. 3028/2002, ενώ σε περίπτωση κατά την οποία η ένδικη σχέση αφορά κινητά μνημεία, εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 3028/2002 ανεξαρτήτως του εφαρμοστέου στην ένδικη σχέση δικαίου. Περαιτέρω, ορίζεται ότι τα αδικήματα που προβλέπονται στο ένατο κεφάλαιο του ν. 3028/2002 διώκονται και τιμωρούνται συμφώνως προς τους ελληνικούς ποινικούς νόμους ακόμη και στην περίπτωση που η εγκληματική δραστηριότητα έλαβε χώρα στην αλλοδαπή (άρθρο 13 του Νσχ).

- Τέλος, συγκροτείται τριμελής Διυπουργική Επιτροπή για τον συντονισμό της πολιτικής επί θεμάτων προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς (άρθρο 14 του Νσχ).

II. Παρατηρήσεις επί των επιμέρους άρθρων του Νσχ

1. Επί των άρθρων 2 και 13

Στα προτεινόμενα άρθρα γίνεται λόγος για «κινητά μνημεία» κατά την έννοια του ν. 3028/2002. Συμφώνως προς το άρθρο 2 παρ. δδ) του ν. 3028/2002 «ως κινητά μνημεία νοούνται τα μνημεία που δεν θεωρούνται ακίνητα». Επισημαίνεται ότι στο ως άνω άρθρο ο όρος «κινητά μνημεία» προσδιορίζεται κατά αρνητικό τρόπο εφόσον η έννοιά του προκύπτει εξ αντιδιαστολής προς τον ορισμό του όρου «ακίνητα μνημεία» της παραγράφου γγ) του ίδιου άρθρου. Αντίστοιχη αρνητική διατύπωση χρησιμοποιείται και στο άρθρο 948 του Αστικού Κώδικα όσον αφορά τον ορισμό του όρου «κινητά πράγματα». (Αναφορικός με τον όρο «κινητά μνημεία» βλ. Γ. Καρύμπαλη-Τσίππου, Τα μνημεία και η κατοχή τους, 2004, σελ. 26-29).

2. Επί του άρθρου 3

Στο προτεινόμενο άρθρο (παρ. 1.α.ΙΙ, 2.α.ΙΙ και 3.α.Ι) γίνεται αναφορά στον όρο «Ελληνική Επικράτεια», όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 1 του ν. 3028/2002. Συμφώνως προς το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 3028/2002 «η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας αποτελείται από τα πολιτιστικά αγαθά που βρίσκονται εντός των ορίων της ελληνικής επικράτειας, συμπεριλαμβανομένων των χωρικών υδάτων, καθώς και εντός των θαλάσσιων ζωνών στις οποίες η Ελλάδα ασκεί σχετική δικαιοδοσία σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο (...)». Εν προκειμένω παρατηρείται ότι στην ως άνω διάταξη του ν. 3028/2002 δεν παρατίθεται συγκεκριμένος ορισμός του όρου «Ελληνική Επικράτεια», πλην όμως η έννοια του όρου αυτού συναγεται εμμέσως. Επισημαίνεται ότι «επι-

4

κράτεια» (ή «χώρα») καλείται η εδαφική έκταση, μέσα στα όρια της οποίας ασκείται η κρατική εξουσία επί των προσώπων που είναι εγκατεστημένα ή διαμένουν σε αυτήν. Η «επικράτεια» περιλαμβάνει την χερσαία περιοχή μαζί με τα νησιά, τις λίμνες, τους ποταμούς και το υπέδαφος, τα χωρικά ύδατα (αιγιαλίτιδα ζώνη) και τον υπερκείμενο της χερσαίας περιοχής και των χωρικών υδάτων εναέριο χώρο. Ειδικότερα, στην έννοια των θαλάσσιων ζωνών στις οποίες η Ελλάδα ασκεί σχετική δικαιοδοσία συμφώνως προς το διεθνές δίκαιο ανήκουν η συνορεύουσα ζώνη και η ζώνη της υφαλοκρηπίδας κατά το τμήμα της που συμπίπτει με τη συνορεύουσα ζώνη.

3. Επί του άρθρου 6

Στο άρθρο 6 του υπό ψήφιση Νοσχ προβλέπεται ο ορισμός Εισαγγελέα Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών, ο οποίος προτείνεται να εποπτεύει την προανακριτική διαδικασία και να ασκεί ποινική δίωξη για τα εγκλήματα που σχετίζονται με την προστασία των πολιτιστικών αγαθών, καθώς και να επιμελείται την εκτέλεση των κύριων και των παρεπόμενων ποινών. Οι ποινικές διατάξεις που αφορούν στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς συστηματοποιήθηκαν στα άρθρα 53-72 του ν. 3028/2002 (βλ. Εισηγητική Έκθεση του ν. 3028/2002, ΚΝοΒ 2002, σελ. 1347), στις οποίες και το υπό ψήφιση Νοσχ σε άλλα σημεία παραπέμπει. Συνεπώς, θα ήταν ενδεχομένως νομοτεχνικώς ορθότερο η διατύπωση «σχετίζονται με την προστασία των πολιτιστικών αγαθών» να αντικατασταθεί από τη διατύπωση «που προβλέπονται στον ν. 3028/2002».

4. Επί του άρθρου 8

Συμφώνως προς την παρ. 1.β. του παρόντος άρθρου η στελέχωση των θέσεων του ειδικού επιστημονικού προσωπικού γίνεται με πρόσληψη με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου ή αορίστου χρόνου και με απόσπαση ή μετάταξη υπαλλήλων που έχουν τα αντίστοιχα προσόντα από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως αυτός οριοθετείται κάθε φορά. Η απόσπαση ή μετάταξη γίνεται με κοινή απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και του οικείου κατά περίπτωση Υπουργού, συμφώνως προς τις κείμενες διατάξεις. Ειδικώς ως προς την έννοια του ευρύτερου δημόσιου τομέα, σημειώνεται ότι το περιεχόμενό του δεν είναι σταθερό, αλλά προσδιορίζεται κάθε φορά αναλόγως προς τους σκοπούς του νόμου που τον χρησιμοποιεί [βλ. ενδεικτικώς, ν. 3049/2002 (ΦΕΚ Α΄212), ν. 3310/2005 (ΦΕΚ Α΄30), ν. 3492/2006 (ΦΕΚ Α΄210) κ.λπ.].

5. Επί του άρθρου 11

Στο προτεινόμενο άρθρο προβλέπεται ότι οι διατάξεις των άρθρων 187 παρ. 1 και 187 Β του Ποινικού Κώδικα εφαρμόζονται και επί κακουργημάτων που προβλέπονται και τιμωρούνται από τη νομοθεσία για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Εν προκειμένω προτείνεται να τιμωρείται η συγκρότηση εγκληματικής οργάνωσης ή η ένταξη σε εγκληματική οργάνωση (187 παρ. 1 ΠΚ) που επιδιώκει τη διάπραξη των κακουργημάτων που προβλέπονται και τιμωρούνται από τη νομοθεσία για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι ποινικές διατάξεις που αφορούν στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς συστηματοποιήθηκαν στα άρθρα 53-72 του ν. 3028/2002 (βλ. Εισηγητική Έκθεση του ν. 3028/2002, ΚΝοΒ 2002, σελ. 1347). Θα ήταν ενδεχομένως νομοτεχνικώς ορθότερο και θα διευκόλυνε την εποπτεία της ύλης να τροποποιηθεί το άρθρο 187 παρ. 1 ΠΚ και να προστεθούν στον κατάλογο των πράξεων που αναφέρει το ανωτέρω άρθρο τα κακουργήματα που προβλέπονται στον ν. 3028/2002.

6. Επί του άρθρου 12

Το προτεινόμενο άρθρο του Νσχ προβλέπει την ανακριτική πράξη της άρσης απορρήτου επικοινωνίας για τη διακρίβωση των αδικημάτων που προβλέπονται στον ν. 3028/2002. Ο ν. 3028/2002 προβλέπει τόσο κακουργηματικές όσο και πλημμεληματικές πράξεις, όπως η φθορά μνημείου από αμέλεια για την οποία απειλείται ποινή φυλάκισης έως 2 έτη (άρθρο 57), η πλημμελής φύλαξη, διατήρηση ή συντήρηση μνημείου για την οποία απειλείται ποινή φυλάκισης έως 3 έτη (άρθρο 67) κ.λπ..

Επειδή η άρση του απορρήτου της επικοινωνίας σκοπεύει στη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων, τίθεται το ερώτημα εάν είναι σκόπιμη, ενόψει και της αρχής της αναλογικότητας, η άρση του απορρήτου για τη διακρίβωση και των ήσσονος σημασίας πλημμελημάτων που προβλέπονται στον ν. 3028/2002.

Περαιτέρω, συμφώνως προς το παρόν άρθρο του Νσχ, μετά την παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 2225/1994 (Φ.Ε.Κ. Α΄ 121) προστίθεται παράγραφος 1α. Επειδή στο κείμενο του ως άνω άρθρου υφίσταται ήδη παράγραφος 1α, θα ήταν ορθότερο η εν λόγω προστιθέμενη παράγραφος να αριθμηθεί ως 1β.

7. Επί του άρθρου 13 παρ.4

Στο άρθρο 13 παρ. 4 του υπό ψήφιση Νσχ προτείνεται τα αδικήματα που προβλέπονται στις ποινικές διατάξεις του κεφαλαίου 9 του ν. 3028/2002 όπως εκάστοτε ισχύει να διώκονται και να τιμωρούνται σύμφωνα με τους

6

ελληνικούς ποινικούς νόμους ακόμη και στην περίπτωση που η εγκληματική δραστηριότητα έλαβε χώρα στην αλλοδαπή. Εν προκειμένω θεσπίζεται κανόνας διεθνούς ποινικού δικαίου, που συνιστά διάταξη ουσιαστικού δικαίου, όπως και οι διατάξεις των άρθρων 5-11 ΠΚ (Μυλωνόπουλος, Διεθνές Ποινικό Δίκαιο, 1993, σελ. 49 επ.). Η έννοια των όρων «εγκληματική δραστηριότητα», όπως αυτή ορίζεται στον ν. 2331/95 (άρθρο 1 στοιχ. α) αναφέρεται σε συγκεκριμένα εγκλήματα ή κατηγορίες εγκλημάτων που αποτελούν πρότερες πράξεις της νομιμοποίησης εσόδων. Η τέλεση των αδικημάτων που προβλέπονται στις ποινικές διατάξεις του κεφαλαίου 9 του ν. 3028/2002 δεν εξαρτάται από άλλες πρότερες πράξεις. Συνεπώς, εν προκειμένω θα ήταν νομοτεχνικώς ορθότερο, η φράση «η εγκληματική δραστηριότητα έλαβε χώρα στην αλλοδαπή» να αντικατασταθεί από τη φράση «τελέσθηκαν στην αλλοδαπή».

Αθήνα, 21.3.2008

Οι Εισηγητές
Αθανασία Διονυσοπούλου
Επιστημονική Συνεργάτις
Δημήτριος Βασιλείου
Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο προϊστάμενος του Τμήματος
Ευρωπαϊκών Μελετών
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Επ. Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Ο προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Αν. Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών